

سمینار اولویتهای تحقیقات انرژی کشور

شهر روز دولتخواه

ب) دورنمای تحقیقات انرژی کشور
دبیر کمیسیون انرژی کشور در بخش اول سخنرانی خود به پرسشهای اساسی از قبیل تحقیقات انرژی در دنیا چه وضعیتی دارد؟ کشورهای پیشرفته صنعتی در مورد انرژی به چه زمینه‌هایی اهمیت بیشتری می‌دهند؟ تأثیر پیشرفتهای انرژی در سایر کشورهای جهان بر کشور ما چگونه خواهد بود؟ کشورهای پیشرفته صنعتی در زمینه انرژی چه دستاوردهایی داشته‌اند؟ در سه دهه گذشته چه مسائلی عمده‌ای در زمینه انرژی در کشورهای صنعتی مورد توجه بوده است؟ در کشورهای پیشرفته صنعتی، منابع به چه صورت و چگونه برای تحقیقات انرژی اختصاص داده می‌شود؟ و... پرداخت و گفت: «دو محور فعالیتی عمده در زمینه انرژی در کشورهای صنعتی مورد تأکید بوده است الف) کاربرد منطقی انرژی (بهینه‌سازی فرآیند تولید و مصرف انرژی) ب) توسعه خودروهایی با سوخت سالم، توسعه واحدهای تولیدی بدون ضایعه و جایگزینی فرآیندهای حرارتی با فرآیندهای بیولوژیکی».

وی سپس، به مقایسه دستاوردهای کشورهای پیشرفته صنعتی در زمینه تحقیقات انرژی از قبیل امریکا، آلمان، سوئد، ژاپن، فرانسه و... پرداخت و در پاسخ به این پرسش که در آینده چه نوع سیستم انرژی را در جهان می‌توان انتظار داشت گفت: «در سده بیست و یکم، سیستم انرژی که ظهور خواهد کرد عبارت خواهد بود از: برق و هیدروژن و تا حدودی متانول. زیرا که اینها جزو بهترین سوختها به شمار می‌روند و از کیفیت بالایی نیز برخوردار هستند. علاوه بر اینها، استفاده از زغال‌سنگ، شکافت هسته‌ای و توسعه نیروگاههای حرارتی محلی، توسعه نیروگاههای زاینده، گداخت هسته‌ای و استفاده از انرژی خورشیدی، از دیگر موارد چشم‌انداز سیستم انرژی جهان است».

دکتر سبوحی در ادامه، مهم‌ترین دستاوردهای تحقیق و توسعه در کشورهای O.E.C.D¹ را عبارت از:

سمینار یک روزه دورنمای تحقیقات انرژی در جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۲ اردیبهشت ۱۳۷۳ در محل وزارت نفت و با شرکت اعضای کمیسیون انرژی شورای پژوهشهای علمی و صاحب‌نظران و متخصصان مسائل انرژی کشور برگزار شد.

در این سمینار که عمده هدف آن به ارائه گزارش و نتایج فعالیتهای کمیسیون انرژی کشور اختصاص یافته بود ابتدا، دکتر علی عباسپور، رئیس کمیسیون انرژی کشور به معرفی کمیسیون انرژی و نحوه فعالیت آن پرداخت و بهینه ساختن امر تحقیقات در زمینه انرژی را مورد تأکید قرار داد.

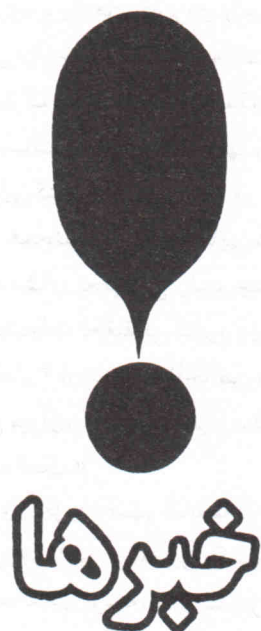
رئیس کمیسیون انرژی در این سمینار، اولویتهای تحقیقاتی انرژی کشور را عبارت از بهینه‌سازی الگوی مصرف و تولید انرژی، سازگاری تولید و مصرف انرژی با محیط‌زیست، انرژیهای فسیلی، پتانسیلهای آبی، انرژی هسته‌ای و تکنولوژیهای نوین در تبدیل انرژی و... دانست و گفت: «معیارهای لازم برای ارزیابی موضوعهای پژوهشی، استراتژیک بودن، آثار زیست‌محیطی، جنبه‌های اقتصادی، بهره‌وری انرژی، انتقال تکنولوژی و آینده‌نگری، گستردگی و قابلیت دسترسی به منابع، پذیرش اجتماعی و تأثیر تحولات بین‌المللی انتخاب شده است».

دکتر عباسپور، به کارگیری منطقی انرژی و صرفه‌جویی در مصرف آن را اولویت اساسی تحقیقات انرژی دانست و افزود: «چیزی که در شرایط کنونی مهم است، کاهش مصرف انرژی است. در روز، بیش از یک میلیون بشکه مصرف نفت کشور است که معادل پنج میلیارد دلار هزینه دربردارد و از این رو، صرفه‌جویی در مصرف انرژی - حتی به صورت ناچیز - کمکی است به پیشرفت اقتصاد کشور».

رئیس کمیسیون انرژی گفت: «برای تحقق هدفها و اولویتهای نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه پژوهش، تعیین اولویتهای تحقیقات انرژی در سال ۱۳۷۲، از وظایف عمده کمیسیون انرژی کشور بوده است».

در ادامه مراسم سمینار دورنمای تحقیقات انرژی کشور، دکتر یداء سبوحی دبیر کمیسیون انرژی به ارائه گزارش پرداخت و سخنرانی خود را در دو بخش عنوان کرد: الف) چشم‌انداز تحقیق انرژی در جهان

1- Organization for Economic Cooperation and Development

گردهمایی معاونان پژوهشی دانشگاهها و رؤسای مراکز تحقیقاتی

در پانزدهمین گردهمایی معاونان پژوهشی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و رؤسای مراکز تحقیقاتی کشور، مشکلات پژوهشی و مسائل تحقیقاتی مراکز علمی و دانشگاهی کشور مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در این گردهمایی، دکتر فتح‌الله مضطرزاده معاون پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی در سخنانی اظهار داشت: «هم اکنون، سهم تحقیقات از تولید ناخالص داخلی، ۳۴ درصد است. تعداد پژوهشگران کشور، ۱۶ هزار و ۵۵۹ نفر و نسبت تعداد پژوهشگران به ازای هر یک میلیون نفر جمعیت کشور، ۲۸۵ نفر است.» دکتر مضطرزاده، تعداد پروژه‌های پایان یافته در برنامه پنجساله اول توسعه را ۶ هزار و ۷۳۲ مورد و تعداد پروژه‌های جاری را ۷ هزار و ۷۴۸ مورد اعلام کرد و با اشاره به این مطلب که وزارت فرهنگ و آموزش عالی در سال

— خوداتکایی و کاهش وابستگی به نفت وارداتی
— افزایش بهره‌وری انرژی در نظام اقتصادی
— کاربرد منطقی انرژی در راستای تسریع امر توسعه اقتصادی
— و...

دانست و گفت: «تحقیق و توسعه، منبع اصلی توسعه اقتصاد انرژی و عاملی مهم در بهبود کیفیت سطح زندگی است. تحقیق و توسعه، نقش هدایت‌کننده و استراتژیک دارد ضمن آنکه، یک منبع برای افزایش توان اقتصادی یک کشور است.»

دبیر کمیسیون انرژی در بخش دوّم سخنرانی خود به دورنمای تحقیقات انرژی کشور پرداخت و گفت: «بخش اعظم فعالیتهای تحقیقاتی باید در جهت شناسایی مسائل و تنگناهای توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور و ارائه راه‌حلهای مربوط، هدایت شود. تعیین اولویتهای تحقیقاتی به صورت ستادی و برحسب بخش یا زمینه‌های علمی برای پیشبرد هدفهای تحقیقاتی، الزامی است.»

وی گفت: «مسائل بخش انرژی کشور عبارتند از:

- بهره‌برداری بهینه از منابع انرژی
- چگونگی توسعه سیستم انرژی در سه دهه آینده
- نقش تحقیق و توسعه در زمینه انرژی
- شیوه مدیریت منابع انرژی.»

دکتر سبحی در ادامه، مدیریت صحیح انرژی و نقش آن در تحقیق و توسعه انرژی را مورد تأکید قرار داد و گفت: «به کارگیری و تقویت مدیریت انرژی، موجب جلوگیری از تلفات انرژی و بهره‌برداری بهینه از آن می‌شود. مدیریت صحیح انرژی امری است ممکن و اصلاح آن در گرو تدوین یک سیاست هدفمند کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت است.»

دبیر کمیسیون انرژی در پایان سخنرانی خود، دو عامل اساسی رسیدن به تعادل انرژی در سایه تحقیقات را عبارت از:

- ۱- کاربرد منطقی انرژی ۲- توسعه بهینه سیستم عرضه انرژی
- دانست و نقش تحقیق و توسعه را در رسیدن به دو هدف، اساسی و پایه‌ای شمرد و گفت: «هدفمند کار کردن نیازمند تحقیق و توسعه است و این امر (بهینه‌سازی فرآیند استخراج و اکتشاف، انتقال و تبدیل انرژی) باید با فعالیتهای تحقیق و توسعه همراه باشد و بنابراین، ضروری است که برای تدوین خط‌مشی تحقیق و توسعه انرژی اقدامات اساسی صورت گیرد که این امر به معنای سازماندهی بهینه تحقیق و توسعه انرژی کشور است. تحقیقات انرژی باید راهبردهای اساسی انرژی کشور را با گسترش فعالیتهای پژوهشی تدوین کند و انجام دادن این امر مستلزم آن است که از نفوذ سیستم فکری و نگرش بوروکراتیک بر امر تحقیقات، جلوگیری به عمل آید.»